

دوازدهم ریاضی

آزمون
شبه ساز
امتحان
نهایی
ماز

خرداد ماه ۱۴۰۳

گروه آموزشی ماز

پیش بینی امتحان نهایی

زمان پاسخگویی	تعداد صفحه	درس	ردیف
۹۰	۴	فارسی	۱

حق چاپ و تکثیر سؤالات به هر روش (الکترونیکی و ...) پس از برگزاری آزمون برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز «گروه آموزشی ماز» مجاز می باشد و با متخلفین برابر مقررات رفتار می شود.
به دلیل عدم رضایت تیم ماز، هر گونه استفاده غیرقانونی از دفترچه سوالات و پاسخنامه ماز برای تمامی اشخاص، شرعاً حرام است.

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۴ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی			
گروه آموزشی ماز			
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
نمره			

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	معادل معنایی واژه «پایمرد» را در بیت روبه‌رو بیابید. «شَفِیعُ مُطَاعٌ نَبِیِّ کَرِیمِ قَسِیمِ جَسِیمِ نَسِیمِ وَ سِیمِ»	۰/۲۵
۲	معنی واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. الف) همواره عشق قدیم را موضوع <u>صحیفه</u> شعر خود می‌گرداند. ب) خلق از مکاید فعلش به جهان برفتند و از <u>گربت</u> جورش راه غربت گرفتند. پ) زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هر چه گوید جای هیچ <u>اکراه</u> نیست	۰/۷۵
۳	در همه موارد زیر هر دو شکل نوشتاری واژه‌های داخل کمانک درست است؛ به جز ... الف) مگر نمی‌دانی که (شکوم / شگون) ندارد و بجهت اول می‌میرد؟! ب) مهمان‌ها سخت در (محظور / محذور) گیر کرده و تکلیف خود را نمی‌دانند. پ) خسته از (نشعه / نشئه) خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.	۰/۲۵
۴	املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) چو عاجز گشت خسرو در جوابش نیامد بیش پرسیدن (ثوابش / صوابش) ب) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی نتوان (شبه / شبیح) تو گفتن که تو در وهم نیایی	۰/۵
۵	در متن زیر یک <u>غلط</u> املايي وجود دارد، آن را بیابید و شکل درستش را بنویسید. «در همان بجهوه بخوربخور که منظره فنا و زوال غاز خدایبامرزمرا به یاد بی‌ثباتی فلک بوقلمون و شقاوت مردم دون و مکر و فریب جهان پتیاره و وقاحت این مصطفای بدقواره انداخته بود، باز صدای تلفن بلند شد.»	۰/۵
۶	در گروه واژگان زیر، غلط‌های املايي را بیابید و درستشان را بنویسید. «دستِ عنابت - محفل و ضیافت - ضماد و مرحم - کازیه و جاکاغذی - مضغ و هضم - زی‌حیات و جاندار.»	۰/۷۵
۷	در کدام گزینه «وابسته و وابسته» به کار رفته است؟ الف) تو قلب فسرده زمینی از درد ورم نموده یک چند ب) باز آ که در هوایت خاموشی جنونم فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران پ) جزیره‌های کوچک و بزرگ مثل وصله‌های رنگارنگ بر طیلسان آبی مدیترانه دوخته شده بود. ت) این معلّم شریف باسواد سفارش کرده بود، از جانب او فاتحه‌ای برای این نویسنده بزرگ طلب کنم.	۰/۲۵
۸	در بیت زیر کدام یک از ارکان جمله حذف شده است؟ «با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت»	۰/۲۵
۹	در متن زیر چند «و» عطف وجود دارد؟ «بعد از حکیم اسرار، همه چشم‌ها به او بود که حوزه حکمت را او گرم و چراغ علم و فلسفه را او روشن نگه دارد؛ اما در آن هنگام که بهار حیات علمی و اجتماعی‌اش فرا رسیده بود، ناگهان منقلب شد. شهر را و گیر و دار شهر را رها کرد و چشم‌ها را منتظر گذاشت و به دهی آمد که هرگز در انتظار آمدن چون او کسی نبود.»	۰/۲۵
۱۰	«ان» در چند واژه روبه‌رو بر مفهوم «مکان» دلالت می‌کند؟ «کوهان - دیلمان - خاوران - بابکان - افغانستان - بهاران»	۰/۲۵

ادامه سؤالات در صفحه بعد

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۴ صفحه

آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی گروه آموزشی ماز

ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)	نمره
۱۱	در بیت «یک کربلا شکوه به چشمت نهفته است / ای روضه مجسم گودال قتلگاه»: الف) «کربلا» هسته گروه اسمی است. (درست / نادرست) ب) در مصراع دوم، حذف به قرینه معنوی وجود دارد. (درست / نادرست)	۰/۵
۱۲	در بیت «ای مادر سرسپید بشنو / این پند سیاه‌بخت فرزند»: الف) چند ترکیب وصفی وجود دارد؟ ب) نقش دستوری «مفعول» را مشخص کنید.	۰/۵
۱۳	در سروده «هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم / و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم:» که تواز آن منی و من از آن تو": الف) نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید. ب) یک جمله چهار جزئی با مفعول و مسند بیابید.	۰/۵
۱۴	با توجه به متن زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. «وقتی یقینم شد که خودتانید، نزدیک بود به سویتان خیز بردارم و فریاد بزنم: آقای موسوی! من موحدی‌ام، شاگرد شما؛ ولی این کار را نکردم. شما هم مرا دیدید. ولی اینکه همان دم شناخته باشی‌دم، مطمئن نیستم. یادم رفت برای چه کاری آمده بودم.» الف) نقش دستوری اولین ضمیر پیوسته چیست؟ ب) در آخرین جمله مرکب، جمله هسته کدام است؟ پ) زمان فعل مشخص شده را به طور دقیق بنویسید؟	۰/۷۵
۱۵	با توجه به سروده زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. «هفت خوان را زادسرو مرو / یا به قولی ماخ‌سالار، آن گرامی مرد / آن هریوه خوب و پاک‌آیین روایت کرد / خوان هشتم را / من روایت می‌کنم اکنون، ... / من که نامم مات ...» الف) نقش تبعی «بدل» را بیابید. ب) در گروه اسمی «آن گرامی مرد»، هسته کدام است؟ پ) نمونه‌ای از کاربرد واژه یا ترکیب نوساخته را در این سروده اخوان بیابید.	۰/۷۵

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱۶	ابیات زیر را به شکلی درست کامل کنید. الف) ۱- وجه خدا اگر شودت منظر نظر ب) از دوردست می‌رسد آیا کدام پیک؟ ۱- از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه؟ ۲- ای مسلم شرف، به کجا می‌کنی نگاه؟	۱
۱۷	کدامیک از آثار زیر از «م. سرشک» است؟ الف) دری به خانه خورشید ب) هوا را از من بگیر، خنده‌ات را نه! پ) مثل درخت در شب باران	۰/۲۵
۱۸	در عصر مشروطه چه نوع غزلی رواج یافت؟	۰/۲۵
۱۹	نام آفرینندگان آثاری را که نویسنده آنها نادرست ذکر شده، بنویسید. «تیرانا: مهرداد اوستا» / «سانتاماریا: آلفونس دوده» / «بخارای من، ایل من: محمد بهمن بیگی» / «سندبادنامه: نصرالله منشی»	۰/۵
۲۰	در بیت «مگر کاتش تیز پیدا کند / گنه کرده را زود رسوا کند»، کدامیک از زمینه‌های حماسه وجود دارد؟	۰/۲۵

ادامه سؤالات در صفحه بعد

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۴ صفحه

آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی گروه آموزشی ماز

ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)	نمره
۲۱	آرایه درست را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. الف) تو قلب فسرده زمینی ب) رخ شاه کاووس پرشرم دید از درد ورم نموده یک چند (تلمیح / حسن تعلیل) سخن گفتنش با پسر نرم دید (حسن آمیزی / تشخیص)	۰/۵
۲۲	در همه گزینه‌های زیر آرایه اسلوب معادله به کار رفته است؛ به جز ... الف) نکنند جورپیشه سلطانی ب) آتش عشق است کاندنر نی فتاد پ) عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را که نیاید ز گرگ چوپانی جوشش عشق است کاندنر می فتاد دزد دانا می کشد اول چراغ خانه را	۰/۲۵
۲۳	آرایه ادبی مشترک دو مورد زیر چیست؟ الف) عشق هرکسی را به خود راه ندهد و به همه جایی ماوا نکند. ب) در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکر واجب.	۰/۲۵
۲۴	با توجه به عبارات زیر، «هوا» و «گل» نماد چه چیزهایی هستند؟ الف) نان را از من بگیر اگر می‌خواهی / هوا را از من بگیر؛ اما / خنده‌ات را نه! ب) بلبل گفت: «من گرفتار عشق گلم. با این عشق، چگونه می‌توانم در جست‌وجوی سیمرغ، این سفر پرخطر را بر خود هموار کنم؟»	۰/۵
۲۵	هر یک از موارد مشخص شده، بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ الف) درختان را به خلعت نوروزی قبا‌ی سبز ورق در بر گرفته. ب) آقا مصطفی‌خان با وقار و خون‌سردی هر چه تمام‌تر بر سر میز قرار گرفت.	۰/۵
۲۶	آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه است)	۰/۷۵

الف	ب
الف) ای فکر دور پرواز من! بال‌های عقاب آسایت را از پرواز بازدار!	۱- مجاز
ب) باغ پر از گل‌های شعر و خیال آسمان کویر در سموم سرد عقل پژمرد.	۲- ایهام
پ) من به هر جمعیتی نالان شدم جفت بدحالان و خوش حالان شدم	۳- استعاره
	۴- متناقض‌نما

قلمرو فکری (۸ نمره)

۲۷	توضیح زیر در وصف چه کسی است؟ «متوجه شدم که قدرت قلم این نویسنده تا چه حد بوده است که فرهنگ و تمدن فرانسوی را حتی در دل دهات دورافتاده ایران هم فرا برده است.»	۰/۲۵
۲۸	بیت «چشم بگشا به گلستان و ببین / جلوه آب صاف در گل و خار» یادآور کدام وادی از هفت وادی است؟	۰/۲۵
۲۹	در متن زیر منظور نویسنده از «شاهراه علی» و «راه مکه» چیست؟ آن شب نیز ماه با تالو پر شکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند و قندیل زیبای پروین سر زد و آن جاده روشن و خیال‌انگیزی که گویی یک‌راست به ابدیت می‌پیوندد: «شاهراه علی»، «راه مکه»!	۰/۲۵

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۴ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
ادامه سؤالات در صفحه بعد			
۳۰	در دو بیت زیر به کدام ویژگی کوه دماوند اشاره است؟ تا واره‌ی از دم ستوران با شیر سپهر بسته پیمان وین مردم نحس دیومانند با اختر سعد کرده پیوند		
۳۱	مفهوم مشترک ابیات زیر چیست؟ الف) نی حدیث راه پر خون می‌کند ب) شیرمردی باید این ره را شگرف قصه‌های عشق مجنون می‌کند زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف		
۳۲	سروده زیر بیانگر کدام ویژگی عشق جاودانی است؟ هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم / و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: «که تو از آن منی، و من از آن تو»		
۳۳	درک و دریافت خود را از سروده زیر بنویسید. «و اگر دیدی به ناگاه / خون من بر سنگ‌فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من / شمشیری است آخته.»		
۳۴	در هر یک از موارد زیر مقصود از قسمت‌های خط کشیده شده، چیست؟ الف) بگفت: او آن من شد زو مکن یاد ب) همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس پ) گویی جامه‌ای بود که درزی ازل به قامت زیبای جناب ایشان دوخته بود. بگفت: این، کی کند بیچاره فرهاد! که دراز است ره مقصد و من نوسفرم		
۳۵	هر یک از ابیات گروه اول با کدام مفهوم از گروه دوم ارتباط دارد؟ (در گروه دوم یک مورد اضافه است). گروه یک: الف) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ / همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟ ب) من که هر آن چه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو پ) می‌تواند حلقه بر در زد حریم حسن را / در رگ جان هر که را چون زلف پیچ و تاب هست گروه دو: ۱- عشق مایه حیات عاشقان است. ۲- نقش ظرفیت وجودی افراد در تأثیرپذیری از عشق. ۳- فقط عاشق واقعی به بارگاه معشوق راه می‌یابد. ۴- شرط وصال ترک تعلقات است.		
۳۶	ابیات و عبارات زیر را به نثر روان برگردانید. الف) چه جای آن است که من دست شاهان بگذارم؟! ب) یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرورده بود. پ) عطر الهام را در فضای اسرارآمیز آن استشمام کرده است. ت) این بدبخت‌ها سال آزرگار یک‌بار برایشان چنین پای می‌افتد. ث) برکش ز سر این سپیدمعجر ج) سرانجام گفت ایمن از هر دوان چ) هر که داند گفت با خورشید راز ح) در دفتر زمانه فتد نامش از قلم بنشین به یکی کبوداورند نگردد مرا دل، نه روشن روان کی تواند ماند با یک ذره باز؟ هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت		
۲۰	موفق باشید.		

دوازدهم ریاضی

آزمون
شبه ساز
امتحان
نهایی
ماز

گروه آموزشی ماز

پاسخبرگ آزمون

خرداد ماه ۱۴۰۳

پیش بینی امتحان نهایی

حق چاپ و تکثیر سؤالات به هر روش (الکترونیکی و ...) پس از برگزاری آزمون برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز «گروه آموزشی ماز» مجاز می باشد و با متخلفین برابر مقررات رفتار می شود.
به دلیل عدم رضایت تیم ماز، هر گونه استفاده غیرقانونی از دفترچه سوالات و پاسخنامه ماز برای تمامی اشخاص، شرعاً حرام است.

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	سوالات (پاسخ‌برگ دارد)		

پاسخ‌های خود را به صورت دقیق، خوش خط و مرتب در این برگه وارد کنید.			
قلمرو زبانی (۷ نمره)			
۰/۲۵	۱	
۰/۷۵ (الف) (ب)	۲	
۰/۲۵	۳	
۰/۵ (الف)	۴	
۰/۵	۵	
۰/۷۵	۶	
۰/۲۵	۷	
۰/۲۵	۸	
۰/۲۵	۹	
۰/۲۵	۱۰	
۰/۵ (ب)	۱۱	
۰/۵ (ب)	۱۲	
۰/۵ (ب)	۱۳	
۰/۷۵ (الف) (ب)	۱۴	
۰/۷۵ (الف) (ب)	۱۵	

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
نمره			

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۱	الف)	ب)	۱۶
۰/۲۵		۱۷
۰/۲۵		۱۸
۰/۵		۱۹
۰/۲۵		۲۰
۰/۵	الف)	ب)	۲۱
۰/۲۵		۲۲
۰/۲۵		۲۳
۰/۵	الف)	ب)	۲۴
۰/۵	الف)	ب)	۲۵
۰/۷۵	الف)	ب)	۲۶
		پ)	

قلمرو فکری (۸ نمره)

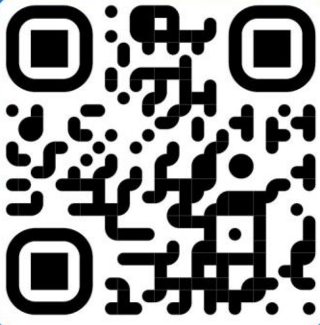
۰/۲۵	۲۷
۰/۲۵	۲۸
۰/۲۵	۲۹
۰/۲۵	۳۰
۰/۵	۳۱
۰/۵	۳۲

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۳ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	سؤالات (پاسخ‌برگ دارد)		
نمره			

۰/۵	۳۳
۰/۷۵ (الف) (ب)	۳۴
۰/۷۵ (الف) (ب)	۳۵
۴ (الف) (ب) (پ) (ت) (ث) (ج) (چ) (ح)	۳۶
۲۰	موفق باشید.	

دوازدهم ریاضی

آزمون
شبه ساز
امتحان
نهایی
ماز

خردادماه ۱۴۰۳

گروه آموزشی ماز

پیش بینی امتحان نهایی

پاسخنامه تشریحی (حاوی راهنمای مصحح)

ویراستاران	مسئول درس	درس
سعید ستوده مهر - فاطمه عباسی	حسن وسکری	فارسی

حق چاپ و تکثیر سؤالات به هر روش (الکترونیکی و ...) پس از برگزاری آزمون برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز «گروه آموزشی ماز» مجاز می باشد و با متخلفین برابر مقررات رفتار می شود.
به دلیل عدم رضایت تیم ماز، هر گونه استفاده غیرقانونی از دفترچه سؤالات و پاسخنامه ماز برای تمامی اشخاص، شرعاً حرام است.

راهنمای پاسخنامه برای بچه‌های ماژی!

مصحح شو:

پاسخ دقیق سؤال این‌جا میاد و اسمش روشه: «مصحح شو»، می‌خواد شما رو به‌یه مصحح حرفه‌ای و دقیق تبدیل کنه که بدونین موقع ارزیابی جواب‌هاتون باید حواستون به چی باشه تا توی آزمون‌های بعدی دقیق‌تر عمل کنین. اگه جواب یه سؤال رو بشه به شکل‌های مختلف بیان کرد، اون هم، این‌جا بهتون گفتیم.

بررسی دقیق‌تر:

اگه پاسخ کوتاه یه سؤال کافی نباشه تا ببینین چطوری باید به جواب برسین، توی این بخش با بررسی دقیق‌تر جواب، سؤال رو براتون توضیح دادیم.

نقشه نهایی:

امتحان نهایی قوانین و قواعد خاص خودش رو داره؛ شما باید بدونین تیپ‌های رایج سؤال‌های امتحان نهایی چیه و باید چطوری بهش جواب بدین. این کادر، مشاوره حرفه‌ای ماست به شما تا فوت و فن‌های امتحان نهایی رو یاد بگیرین.

توی ۲۰ شو:

توی «۲۰ شو»، مبحث هر سؤال رو براتون مرور یا جمع‌بندی کردیم؛ «۲۰ شو» و درس‌نامه‌هاش دقیقاً فاصله بین نمره خوب و نمره ۲۰ رو براتون پر می‌کنه.

نکته طلایی:

با وجود «۲۰ شو»، که کلی درس‌نامه مفصل داره، باز هم اگه نکته مهم و مفیدی بود، توی این کادر براتون آوردیم.

آزمون شبیه‌ساز نهایی درس: فارسی ۳	ساعت شروع:	تاریخ امتحان: خردادماه ۱۴۰۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: همه رشته‌ها	پایه دوازدهم دوره متوسطه	تعداد صفحات: ۲۲ صفحه
آزمون شبیه‌ساز امتحان نهایی		گروه آموزشی ماز	
ردیف	پاسخنامه	نمره	

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۰/۲۵	<p> مصحح شو:</p> <p>شفیع</p> <p>بررسی دقیق‌تر:</p> <p>معنی واژه‌های مهم این بیت:</p> <p>شفیع: شفاعت کننده، پایمرد / مطاع: فرمانروا، اطاعت‌شده، کسی که دیگری فرمان او را می‌برد / قسیم: صاحب جمال / وسیم: دارای نشان پیامبری</p> <p>نکته طلایی:</p> <p>واژه‌های این بیت، به ویژه شفیع، مطاع، قسیم و وسیم از پرتکرارترین واژه‌های لغت طی سال‌های گذشته بوده‌اند.</p> <p> روش‌هایی برای پیداکردن معنای واژه‌ها:</p> <p>معنای بسیاری از واژه‌ها را می‌توان از طریق ریشه‌یابی یا هم‌نشینی با واژه‌های دیگر در داخل بیت یا جمله فهمید؛ اما واژگانی نیز وجود دارند که با این روش‌ها نمی‌توان یا به سختی می‌توان به معنی‌شان پی برد.</p> <p>◆ مانند: معنی «پایمرد» برای واژه «شفیع»</p> <p>بنابراین همان‌طور که قبلاً اشاره کرده‌ایم تسلط کامل بر لغت‌های واژه‌نامه بهترین راه برای کسب نمره کامل بخش لغت است.</p> <p> نقشه نهایی:</p> <p>یکی از پرسش‌های متداول در مبحث «واژه‌نامه» را باهم مرور می‌کنیم:</p> <p>۱- برای واژه مشخص‌شده یک برابر معنایی یا معادل معنایی بیابید.</p> <p>◆ اگر کوه آتش بود <u>بسیترم</u> (خردادماه ۱۴۰۱)</p> <p>◆ <u>دستان</u> را بر چشم‌های درشتتان، <u>حمایل</u> کرده بودید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>◆ به عنوان <u>ولیمه</u> کباب غاز صحیحی بدهد. (خردادماه ۱۴۰۱)</p> <p>◆ همه نوری و سروری، همه <u>جودی</u> و جزایی(خردادماه ۱۴۰۱)</p> <p>۲- برای واژه مشخص‌شده یک «برابر معنایی» از بیت بعد از آن بیابید.</p> <p>◆ <u>سریر</u> مُلک عطا داد کردگار تو را (شهریور ۱۳۹۹)</p> <p>برکش ز سر این سپید معجر بنشین به یکی کبود اورنگ (شهریور ۱۳۹۹)</p> <p>بدو گفت بی‌تو نخواهم زمان نه اورنگ و تاج و نه گرز و کمان (دی ماه ۱۴۰۱)</p>	۱
۰/۷۵	<p> مصحح شو:</p> <p>الف) صحیفه ← کتاب (۰/۲۵)</p> <p>ب) کربت ← غم، اندوه (۰/۲۵) (یک مورد کافی است)</p> <p>پ) اکراه ← ناخوشایند بودن، ناخوشایند داشتن امری (۰/۲۵) (یک مورد کافی است)</p>	۲
۰/۲۵	<p> مصحح شو:</p> <p>مورد «پ» یا (نشعه / نشئه)</p> <p>بررسی دقیق‌تر:</p> <p>برابر واژه‌نامه کتاب درسی املای واژه‌های «شکوم / شگون»، «جناغ / جناق» و «محظور / محذور» به هر دو شکل درست است؛ اما املای واژه «نشئه» فقط به همین شکل درست است و صورت دیگر آن غلط است.</p> <p> نقشه نهایی:</p> <p>◆ گفتیم که واژه‌های قسمت واژه‌نامه کتاب درسی فقط در بخش لغت اهمیت ندارند؛ بلکه در پاسخ‌دهی به دیگر بخش‌های آزمون نیز بسیار کاربردی هستند. یکی از این بخش‌ها، بخش مهم «املا» است که دو نمره دارد. بیشتر کلماتی که اهمیت املایی دارند همان واژگانی هستند که از نظر لغت نیز مهم‌اند. بنابراین یک‌بار دیگر به یادگیری و تکرار و تمرین لغت‌های واژه‌نامه توصیه می‌کنیم.</p> <p>◆ ذکر این نکته مهم نیز ضروری است که در یادگیری لغت‌های واژه‌نامه فقط به معنی اول لغت بسنده نکنید و بقیه معانی و دیگر توضیحاتی را نیز که در ادامه معنی آمده، یاد بگیرید؛ کما این که این سوال املا از همین توضیحاتی که در بخش واژه‌نامه کتاب درسی آمده طراحی شده است.</p>	۳

(ب) شبه (۰/۲۵)

(الف) صوابش (۰/۲۵)

نکته طلایی:

این دو واژه و هم‌آوهای آنها (صواب / ثواب - شبه / شیخ) از پرتکرارترین سوالات املا در سال‌های اخیر هستند.

املا:

مبحث املا در واقع در سه شکل خودنمایی می‌کند:

گروه‌های شش‌گانه گزینش املائی (اهمیت املائی)	ا/ع، ا/ط، ا/ث س/ص، ا/ح/ه، ا/ذ/ز ض/ظ، ا/غ/ق
کلمات هم‌آوا	صواب و ثواب / حیات و حیاط و ...
رسم‌الخط (گروه‌های شش‌گانه گزینش املائی + ملاک و معیار ما در انتخاب و گزینش درست):	از راه دیدن شکل درست کلمه‌ها + از راه شناخت اشتقاق و هم‌خانواده بودن کلمه‌ها + از راه پی بردن به معنی کلمه‌ها در عبارت‌ها

واژگان هم‌آوا:

واژگان هم‌آوا، واژگانی هستند که تلفظ آنها یکسان، اما املا و معنای آنها متفاوت است.

غذا: خوراک - غزا: جنگ و پیکار - قضا: تقدیر و سرنوشت (فارسی دهم، درس شانزدهم)

صفیر: صدای بلند و تیز - سفیر: فرستاده، نماینده (فارسی یازدهم، درس پنجم)

قربت: نزدیکی - غربت: دوری، تنهایی (فارسی دوازدهم، دروس 1 و 10)

مثال

واژگانی مثل «ذلت و زلت»، «سلاح و صلاح»، «فراق و فراق» و ... متشابه هستند؛ نه هم‌آوا.

مغلوب: شکست‌خورده مقلوب: دگرگون شده	غذا: خوراک / غزا: جنگ و پیکار قضا: تقدیر و سرنوشت	قربت: نزدیکی غربت: دوری، تنهایی	حیات: زندگی حیاط: صحن خانه
اثاث: وسایل خانه اساس: پایه، بنیاد	صبا: بادی که از شمال شرق می‌وزد سبا: نام سرزمین بلقیس	منسوب: نسبت داده شده منصوب: به کاری گماشته شده، نصب شده	ارض: زمین عرض: پهنا
خون: سرفه، مرحله خان: رئیس	انتساب: نسبت دادن انتصاب: گماشتن، نصب کردن	ازار: شلوار عذار: چهره	قالب: شکل و هیئت غالب: چیره، برتر
بحر: دریا بهر: برای، بهره و نصیب	اشباح: سایه‌ها (جمع شیخ) أشباح: همانندان (جمع شبه)	تبع: پیروی طبع: طبیعت، ذات، سرشت، چاپ	امل: آرزو عمل: کار
القا: آموختن الغا: لغو کردن	طوفان: باد و باران شدید توفان: توفنده و غران	عبا: بالاپوش ایا: امتناع، خودداری	امارت: فرمانروایی، امیری عمارت: ساختمان، آباد کردن
ثقت: اعتماد سقط: بی‌ارزش، نابود	ثمر: میوه سمر: افسانه	تهدید: ترساندن تحدید: تعیین حد و مرز	ستور: چهارپا سطور: جمع سطر
ثنا: ستایش سنا: نور و روشنی	حوزه: ناحیه حوضه: حوض (مربوط به آب است)	شخره: مسخره ضخره: سنگ‌های بزرگ کوه	حول: اطراف هول: ترس و وحشت
سلاح: ابزار جنگ صلاح: نیکی، مصلحت	جزر: پسروی آب دریا (متضاد مد) جذر: ریشه دوم عدد	خار: تیغ خوار: پست و کوچک	سور: جشن و شادی صور: شیپور، بوق
حایل: مانع هایل: ترسناک	خواستن: درخواست کردن، طلب کردن خاستن: برخاستن، بلند شدن	سورت: تندی و تیزی و شدت صورت: چهره	خجر: سنگ هجر: دوری
خورد: بن ماضی خوردن خرد: کوچک	غدر: خیانت قدر: ارزش، نام سوره قرآن	حذر: دوری و پرهیز حضر: ماندن (متضاد سفر)	ذلت: خواری و پستی زلت: خطا و گناه، لغزش
غرض: منظور قرض: وام	حلال: مباح و جایز هلال: ماه اول برج	رسا: شیوا رثا: سوگواری	فراق: دوری فراغ: آسودگی، آسایش
مأمور: فرمان‌بر معمور: آبادان، آباد شده	متبوع: پیروی‌شده مطبوع: خوشایند و خوب	مستور: پوشیده مسطور: نوشته‌شده	متاع: کالا مطاع: فرمانروا، اطاعت‌شده
محمل: مهد، کجاوه مهل: بیهوده	منثور: پراکنده، نوشته شده به نثر منصور: پیروز، یاری شده	نفر: خوب و خوش نقض: شکستن، شکستن عهد و پیمان	اسرار: رازها اصرار: پافشاری

نقشه نهایی:

هر دو قسمت این سوال خارج از متن اصلی درس طرح شده است (اولی از کارگاه متن پژوهی و دومی از بخش ستایش); بنابراین به خاطر داشته باشید که سوالات املا نیز مانند لغت و تاریخ ادبیات، ممکن است از هر قسمت کتاب درسی طراحی شوند. اما نکته مهمتر درباره این سوال - که در آزمونهای قبلی نیز گفته ایم - این که واژگان هم‌آوا، بخش مهمی از سوالات املاي هر آزمون فارسی است؛ بنابراین استخراج و یادگیری معنای این واژگان در پاسخ‌دهی به سوالات املا بسیار مهم است.

۰/۵

مصحح شو:

بحبوه **X** ← نادرست / بحبوحه **✓** ← درست
راهنمای مصحح: اگر پاسخ را درست نوشته باشد ولی واژه درست دیگری را غلط نوشته باشد، ۰/۲۵ کسر شود.

نکته طلایی:

لغاتی که در متن درس ۱۶ (کباب غاز) اهمیت املايي دارند:

بحبوحه	منظره	زوال	غاز معهود	بی‌ثباتی	بو قلمون	شخصاً
شقاوت	وقاحت	واتر قیدن	بدقواره	فوراً	ترفع و ارتقا	ولیمه
عیال	سال آرگار	عاریه و امانت	شکوم و شگون	دیلاق	مشعوف	مهجور
صله ارحام	کلیه متفرعات	شیء عجب	استشاره	قدغن	کچ و معوج	استدعا

دربار کلمات و عبارات مهم املايي درس ۱۶ «کباب غاز»:

مایحتوی	محال و غیرممکن	تک (دک) و پوز کرپه	استیصال و درماندگی	خاطر و مخیله
هقهق‌کنان	آش جو اعلا	وَجَنات و رخساره	دلبستگی غیرمترقبه	ابا و امتناع
زوايد و اضافات	صیغه بلعث	اهتمام تام	جیر و چرم دباغی‌شده	درزی ازل
خمره روغن	وقار و متانت	فاضل و لایق	وظایف مقرره	حرافی و بذله و لطیفه
انگشت شست	بلامعارض و بی‌رقیب	حرف‌های قلبیه	تنبوشه و لوله سفالین	حضر و حاضران
غلیان درونی	محظوظ و بهره‌ور	رسم تحقیر	معیت و همراهی	مألوف و مأنوس
به انضمام	دست چلاق‌شده	محظور و مانع	محض خاطر من	آلوی بزغان
خنده تصنعی	حلقوم و حنجره	گتّل و گردنه	مراحل مضغ و بلع و هضم	بقولات و حبوبات
اثنا و میان	بحبوحه و میان	فنا و زوال	شقاوت مردم دون	جهان پتیاره
خوش‌مشربی	طنین و صدا	معیت و همراهی	ناز شست	ادا و اطوار

۰/۲۵

صحح شو:

دست عنابت **X** ← نادرست / دست انابت **✓** ← درست (۰/۲۵)
 ضمد و مرجم **X** ← نادرست / ضمد و مرهم **✓** ← درست (۰/۲۵)
 زی‌حیات و جاندار **X** ← نادرست / ذی‌حیات و جاندار **✓** ← درست (۰/۲۵)
راهنمای مصحح: اگر برخی از پاسخ‌ها را درست نوشته باشد، ولی واژه یا واژه‌های درست دیگری را غلط نوشته باشد، به ازای هر غلط، ۰/۲۵ کسر شود.

نقشه نهایی:

یکی از ویژگی‌های مهم آزمون‌های نهایی باید این باشد که بتواند دانش‌آموزان را بر اساس میزان تلاش و دقت‌شان دسته‌بندی کند. بنابراین طراحی طیف متنوعی از سوالات ساده، متوسط، دشوار و بسیار دشوار از مشخصه‌های یک آزمون خوب است.
 نباید انتظار داشته باشید که بتوانید به همه یا بیشتر سوالات آزمون‌های نهایی بدون چالش و دغدغه پاسخ دهید! با این توضیح یادآوری می‌کنیم که در بخش املا این طور نیست که املاي یک واژه به شکلی آمده باشد که نادرست بودن آن به اصطلاح «تابلو» باشد؛ بلکه از نکات و ترفندهای متنوعی استفاده می‌شود.

یکی از این موارد این است که املاي واژه نادرست را به شکلی می‌نویسند که املاي آن یادآور واژه مورد نظر باشد.
 مثال: در سوال مورد نظر، «انابت» به شکل «عنابت» نوشته شده و ممکن است دانش‌آموزانی که دقت کمتری دارند با «عنایت» اشتباه بگیرند!
 همینطور به جای «مرهم»، «مرحم» و به جای «ذی‌حیات»، «زی‌حیات» نوشته شده که غلط بودن شکل‌های نادرست آن‌ها خیلی آشکار نیست.
 نکته بسیار مهم دیگر این که فقط به املاي متن‌های داخل درس‌ها بسنده نکنید، بلکه به املاي واژه‌هایی که در قسمت معنی واژگان بخش واژه‌نامه کتاب درسی نیز آمده توجه و دقت کافی نمایید.

مثال: در همین سوال املاي واژه‌های مهمی همچون «ضیافت»، «مرهم» و ... از این بخش آمده است.

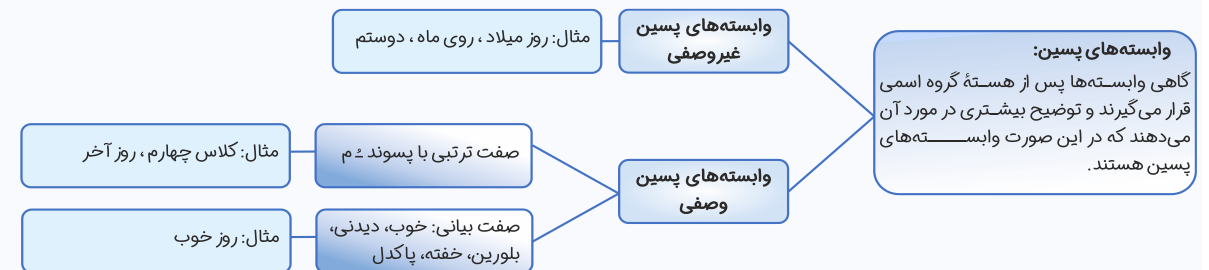
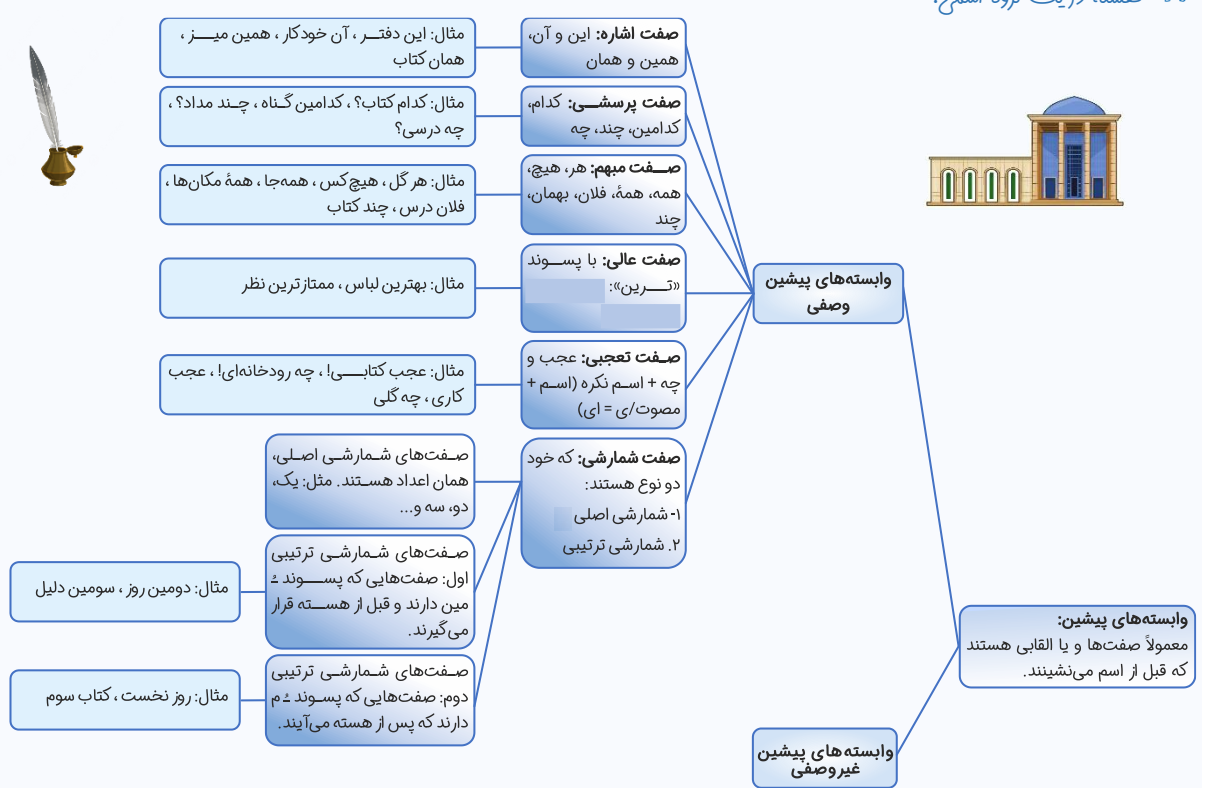
مورد «ب» - یا «بازاً» که در هوایت خاموشی جنونم فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران»

بررسی دقیق‌تر:

در گزینه الف ← «قلب فسرده زمین»، «قلب»، هسته و دو واژه دیگر به ترتیب صفت و مضاف‌الیه برای واژه «قلب» هستند.
 در گزینه ب (پاسخ درست) ← «خاموشی جنونم»، «خاموشی» هسته، «جنون» وابسته پسین، مضاف‌الیه و «م» وابسته وابسته، مضاف‌الیه مضاف‌الیه است.
 در گزینه ج ← «جزیره‌های کوچک و بزرگ» از دو ترکیب وصفی تشکیل شده و در «طیلسان آبی مدیترانه»، «طیلسان» هسته، «آبی» صفت و «مدیترانه» مضاف‌الیه هسته هستند و وابسته وابسته وجود ندارد.
 در گزینه د ← «این معلم شریف باسواد» «معلم» هسته، «این» وابسته پیشین، صفت اشاره و «شریف» و «باسواد» هر دو وابسته پسین از نوع صفت بیانی هستند و وابسته وابسته نداریم! ضمن این که در گروه اسمی «این نویسنده بزرگ»، «نویسنده» هسته و «این» و «بزرگ» به ترتیب وابسته‌های پیشین و پسین از نوع صفت هستند.

نکته طلایی:

سوالات مربوط به وابسته‌های وابسته و تشخیص نوع و رسم نمودار آن‌ها از ثابت‌ترین سوالات آزمون‌های فارسی پایه دوازدهم هستند.

معروف است که در تشخیص وابسته‌های وابسته، اولین شرط این است که گروه اسمی حداقل از سه واژه تشکیل شده باشد؛ اما به خاطر داشته باشید که این شرط، شرط لازم است؛ نه کافی! چون اولاً هر گروهی که از سه واژه تشکیل شده باشد اینطور نیست که حتماً دارای وابسته وابسته است، ثانیاً برخی از گروه‌های اسمی شاید در ظاهر کمتر از سه واژه داشته باشند، اما ممکن است در واقع از سه واژه تشکیل شده باشند.
 مثال: گروه‌های اسمی که در آن‌ها ضمیر متصل وجود دارد.

مثال	طریقه ساخت کلمه (گروه واژه)
نقض غرض	مضاف یا هسته + نقش‌نمای اضافه «ی / ـی» + مضاف‌الیه
سخن نغز	موصوف یا هسته + نقش‌نمای اضافه «ی / ـی» + صفت بیانی
عصیان و سرکشی / صحت و شقم	ترادف یا تضاد (معطوف‌علیه یا هسته + حرف عطف «و» + معطوف

هر یک از وابسته‌های هسته نیز می‌توانند همراه خود وابسته‌هایی بگیرند. در این صورت به آن‌ها وابسته‌های وابسته گوییم.

- مميز:** برای شمارش تعداد یا اندازه، وزن موصوف (هسته)، میان صفت شمارشی (عدد) و موصوف (معدود) آن، اسمی می‌آید که وابسته عدد است و مميز نام دارد.
- مضاف‌الیه مضاف‌الیه:** اسم + نقش‌نمای اضافه + اسم / اسم / ضمیر / صفت جانشین اسم
- صفت مضاف‌الیه:** (الف) اسم + نقش‌نمای اضافه + اسم + نقش‌نمای اضافه + صفت بیانی (ب) اسم + نقش‌نمای اضافه + صفت غیربیانی (صفت پیشین) + اسم
- صفت صفت:** اسم + نقش‌نمای اضافه + صفت بیانی (معمولاً رنگ) + نقش‌نمای اضافه + صفت بیانی (معمولاً رنگ)
- قید صفت:** قیدی که در بین یک ترکیب وصفی (هسته و صفت) بیاید.

مثال‌ها:

- سه دستگاه اتومبیل / چهار واحد آپارتمان / سه شاخه گل / سه ماه دلتنگی / دو قاشق عسل / یک گالن شیر
- خانهٔ همسایهٔ ما / قدرت قلم نویسنده
- الف) شاگرد پایهٔ دوازدهم / ب) اسیر همان فرد
- لباس آبی آسمانی / انسان موفق واقعی / انسان موفق ظاهری
- جادهٔ بسیار پریچ / هوای نه چندان پاک / جادهٔ بسیار خطرناک / چاقوی خیلی تیز / آسمان همیشه آبی / کشتی زود به گل نشسته

بیت مورد نظر از سه جمله تشکیل شده است (مصراع اول یک جمله و مصراع دوم دو جمله). جملهٔ اول سه جزئی با مسند است و جملهٔ دوم، دو جزئی و همهٔ اجزای این دو جمله حاضر هستند؛ اما در جملهٔ سوم، فعل «نداشت» علاوه بر نهاد به مفعول نیز نیاز دارد که مفعول آن (فراغت) به قرینهٔ لفظی حذف شده است.

گاهی، کلمه یا کلماتی از جمله حذف می‌شوند اما شنونده از طریق دیگر کلمات جمله، آن را در می‌یابد:

پراگماتیک: موارد حذف به قرینه معنوی:

شبه جمله‌ها (صوت و منادا)	زه، زهی، دست مریزاد، مرحبا
حذف فعل اسنادی در جمله مرکب (مسند = صفت برتر)	<ul style="list-style-type: none"> هر چه ارزان‌تر [است] بهتر [است] چه بهتر [است] که شما این کار مهم را بر عهده بگیرید. از گرسنگی مردن، به [است] که به نان ...
حذف فعل در جملات استثنایی پرکاربرد	به سلامت [] / بسیار خوب [است] / به جان شما [قسم می‌خورم]

نکته طلایی:

«قید» از ارکان اصلی جمله به حساب نمی‌آید.

نقشه نهایی:

بحث این سوال در قسمت قلمرو زبانی کارگاه متن‌پژوهی درس سوم آمده است و منظور از ارکان جمله «نهاد، مفعول، متمم، مسند و فعل» است. به خاطر داشته باشید که مباحث دستور و آرایه‌های ادبی غالباً از مباحثی که در بخش قلمرو زبانی کارگاه متن‌پژوهی آمده، طراحی می‌شوند. البته مثال‌ها و نمونه‌ها معمولاً همان مثال‌ها و نمونه‌هایی نیستند که در کارگاه متن‌پژوهی آمده است و عمدتاً از جاهای دیگر کتاب، به ویژه سه قسمت شعرخوانی، روان‌خوانی و گنج حکمت انتخاب می‌شوند.

۰/۲۵

مصحح شو:

۳ (سه) عدد

بررسی دقیق‌تر:

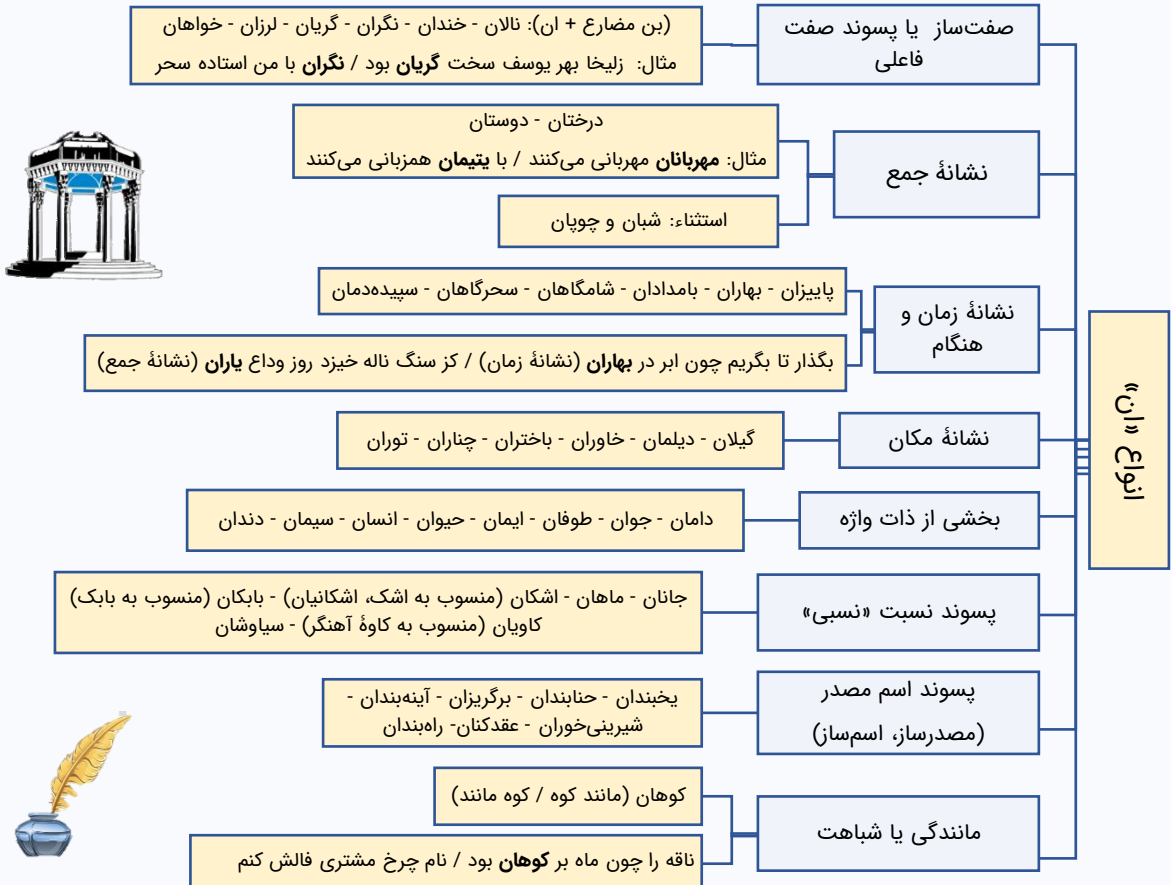
«و» های عطف: علم و فلسفه - حیات علمی و اجتماعی - شهر را و گیرودار شهر را.
 «و» های ربط: حوزه حکمت را او گرم آنگه دارد] و چراغ علم و فلسفه را او روشن نگه دارد. - ... رها کرد و چشم‌ها را منتظر گذاشت و به دهی آمد که ...
 «و» در «گیر و دار شهر» از نوع میان‌وند است.

نکته طلایی:

- واژه قبل و بعد از واو عطف نقش دستوری یکسانی دارند؛
 مثال: چنین سنگین‌دل و سرکش چرایی؟ ← سنگین‌دل (مسند) / سرکش (معطوف به مسند)
- اگر تعداد واژه‌های معطوف بیش از دو مورد باشد فقط بین دو واژه آخر واو عطف می‌گذارند و بین کلمات قبلی از ویرگول استفاده می‌کنند؛
 مثال: مثنوی معنوی، دیوان شمس، فیه ما فیه، مکتوبات و مجالس سبعة از آثار مولوی هستند.

کاربردهای هر یک از انواع «و»:

در گروه اسمی «یک کربلا شکوه» ← «شکوه» هسته، «یک» وابسته پیشین، صفت شمارشی و «کربلا» وابسته وابسته از نوع ممیز است. در مصراع دوم، منادا وجود دارد، هرگاه در جمله‌ای منادا داشتیم، حذف فعل به قرینه معنوی صورت می‌گیرد.

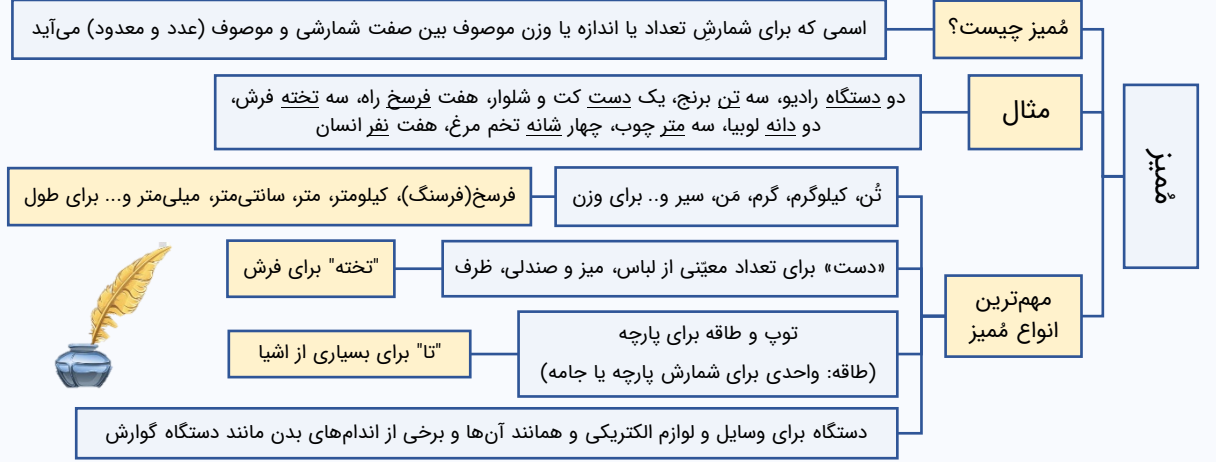
♦ ممیزها همان واحدهای شمارش هستند و ممکن است گاهی ناآشنا باشند؛

مثال: دو بیت شعر / یک چمن داغ / دو کوه هیزم / یک کربلا شکوه

♦ ممیز علاوه بر صفت شمارشی می‌تواند وابسته صفت مبهم و صفت پرسشی نیز بشود؛

مثال: چند کیلو پرتقال؟ / هر متر پارچه

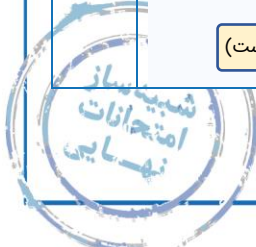

الف) ۳ (سه) (۰/۲۵) ب) پند (این پند سیاه‌بخت فرزند) (۰/۲۵)

ترکیب‌های وصفی: مادر سرسپید - این پند - سیاه‌بخت فرزند (فرزند سیاه‌بخت).
 برای تشخیص مفعول جمله به فعل آن (بشنو) رجوع می‌کنیم: چه چیزی را بشنو؟ پند (این پند سیاه‌بخت فرزند).

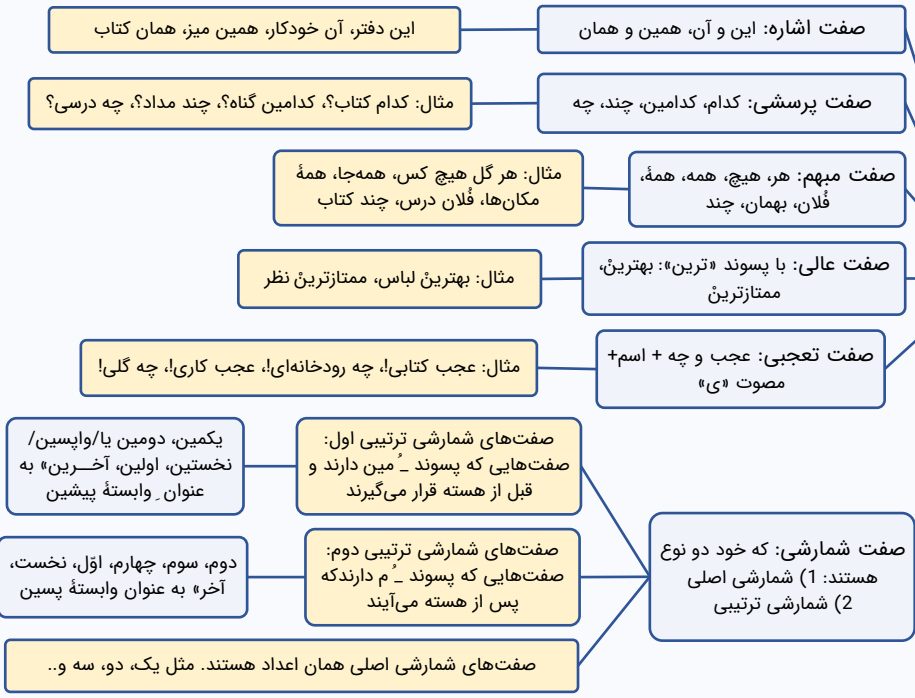
نکات طلایی:

- «ترکیب وصفی» صرفاً به ترکیب یک اسم با صفت بیانی اطلاق نمی‌شود؛ بلکه به ترکیب صفت‌هایی که وابسته پیشین هستند (صفت اشاره، صفت شمارشی و...) نیز ترکیب وصفی گفته می‌شود.
- برخی از ترکیب‌های وصفی ممکن است به شکل «مقلوب» باشند؛
 مثال: شرزه شیر / سیاه‌بخت فرزند / گرامی‌مرد
- نقش دستوری مفعول همیشه یک واژه نیست و صرفاً قبل از فعل نمی‌آید؛ بلکه گاهی جمله و عبارت است و بعد از فعل می‌آید؛
 مثال: گفتم غم تو دارم. («غم تو دارم» مفعول فعل «گفتم» است.)

وابسته های پیشین وصفی

۰/۵

۱۳

(ب) قدیمی ندانم (من آن را قدیمی ندانم) (۰/۲۵)

(الف) قید (۰/۲۵)

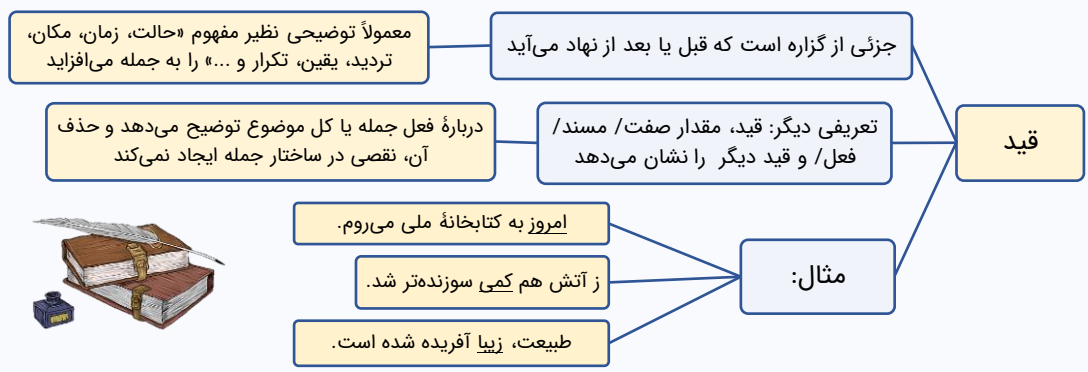
بررسی دقیق تر:

قسمت الف: از دو راه می توان فهمید که واژه «مکرر» قید است؛ یکی این که قید از ارکان اصلی جمله نیست و می توان آن را حذف کرد (هر رو باید ذکری واحد را بخوانم) دوم این که به «فعل» جمله رجوع می کنیم، اجزای اصلی مشخص می شود و به دنبال آن قید نیز مشخص خواهد شد. فعل جمله «بخوانم» است و به دو جزء اصلی نهاد («من» محذوف) و مفعول (ذکری واحد) نیاز دارد؛ بنابراین «مکرر» جزو اجزای اصلی نیست و قید به حساب خواهد آمد.

قسمت ب: برای یافتن جمله های چهار جزئی با مفعول و مسند همان طور که در آزمون های قبلی هم گفتیم، فعل جمله را با «پشنگ» (پنداشتن، شمردن، نامیدن و گردانیدن) مطابقت می دهیم؛ اگر مطابقت کرد چهار جزئی با مفعول و مسند است و اگر مطابقت نکرد، نیست. در سروده فوق فعل «ندانم» معادل «نمی پندارم و نمی نامم» است و نیاز به مفعول («آن» محذوف) و مسند (قدیمی) دارد؛ بنابراین با جمله چهار جزئی با مفعول و مسند مواجه هستیم.

نکته طلایی:

جمله های چهار جزئی با مفعول و مسند که در کارگاه متن پژوهی درس هفتم کتاب آمده، از مباحث بسیار مهمی است که در همه آزمون های نهایی از آن سوال طراحی شده است.

۰/۷۵

۱۴

(پ) ماضی التزامی (۰/۲۵)

(ب) یادم رفت (۰/۲۵)

(الف) متمم (۰/۲۵)

بررسی دقیق‌تر:

قسمت الف: اولین ضمیر پیوسته «م» در «وقتی یقینم شد» است. اگر این جمله را به شکل معیار درآوریم: وقتی برایم (برای من) یقین شد. می‌بینیم که قبل از ضمیر، حرف اضافه قرار می‌گیرد؛ بنابراین ضمیر پیوسته نقش متممی دارد.

قسمت ب: آخرین جمله مرکب «یادم رفت برای چه کاری آمده بودم» است که حرف ربط وابسته‌ساز «که» از میانه آن حذف شده است. در جمله‌های مرکب، جمله‌ای که در ابتدا یا درون آن حرف ربط وابسته‌ساز باشد، جمله پیرو (وابسته) و جمله دیگر پایه (هسته) است. بنابراین در آخرین جمله مرکب این متن «یادم رفت» جمله پایه است.

قسمت پ: فعل «شناخته باشید» از بن ماضی + ه + باش + شناسه تشکیل شده است؛ بنابراین ماضی التزامی است.

زمان افعال:

نقشه نهایی:

پیش‌تر گفتیم که سوالات دستور و آرایه‌های ادبی تماماً از مباحث کارگاه متن‌پژوهی کتاب درسی طراحی می‌شود. این مطلب به این معنی نیست که دانش آموز نیازی به مطالعه مباحث دستور و آرایه‌های پایه‌های پایین‌تر ندارد؛ چون مباحث ادبی به ویژه دستور و آرایه همانند مباحث ریاضی مثل حلقه‌های زنجیر به هم مرتبط هستند؛ پس لازم است مباحث سوالاتی از کارگاه متن‌پژوهی کتابتان را که سال‌های قبل خوانده‌اید، دوباره مرور نمایید.

۰/۷۵

۱۵

مصحح شو:

الف) آن گرامی مرد یا آن هریوه خوب و پاک‌آیین (۰/۲۵) ب) مرد (۰/۲۵)
پ) ماث یا پاک‌آیین (۰/۲۵)

بررسی دقیق‌تر:

در گروه اسمی «آن گرامی مرد» با «ترکیب وصفی مقلوب» مواجه هستیم و اصل آن به شکل «آن مرد گرامی» است؛ بنابراین «مرد» هسته این گروه اسمی و «آن» و «گرامی» به ترتیب وابسته‌های پیشین و پسین هستند.

نکات طلایی:

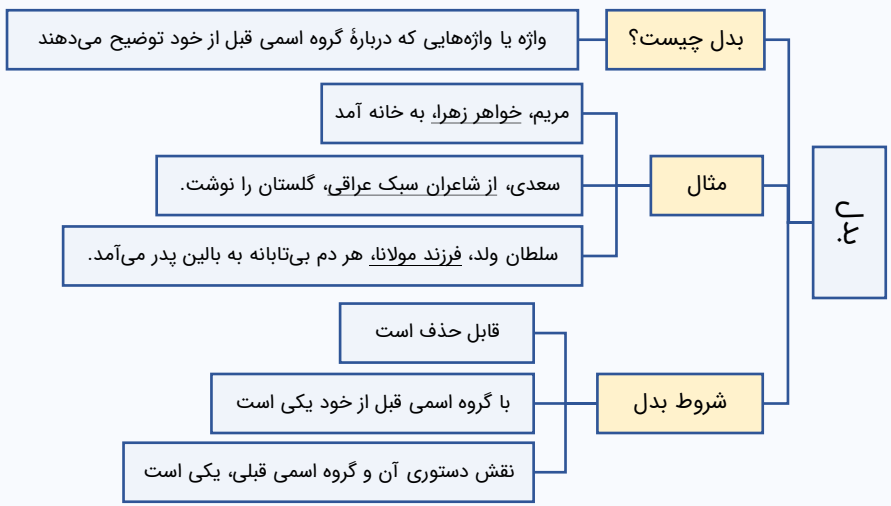
- ضمیر مشترک «خود»، «خویش» و «خویشتن» بعد از ضمیر اصلی یا اسم، بدل به حساب می‌آید؛
- او را خود، التفات نبودى به صید من / من، خویشتن، اسیر کمند نظر شدم
- در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن / من، خود، به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود
- واژه‌هایی همچون «همه، همگی، جمله، جملگی و ...» در موارد مشابه زیر بدل به حساب می‌آیند؛
- لب و دندان سنایی، همه توحید تو گوید / مگر از آتش دوزخ بودش روی رهایی
- صوفیان، جمله حریفند و نظرباز ولی / زین میان حافظ دلسوخته بدنام افتاد

نقشه نهایی:

قسمت الف و ب این سوال از سوالات پرتکرار آزمون‌های نهایی است.

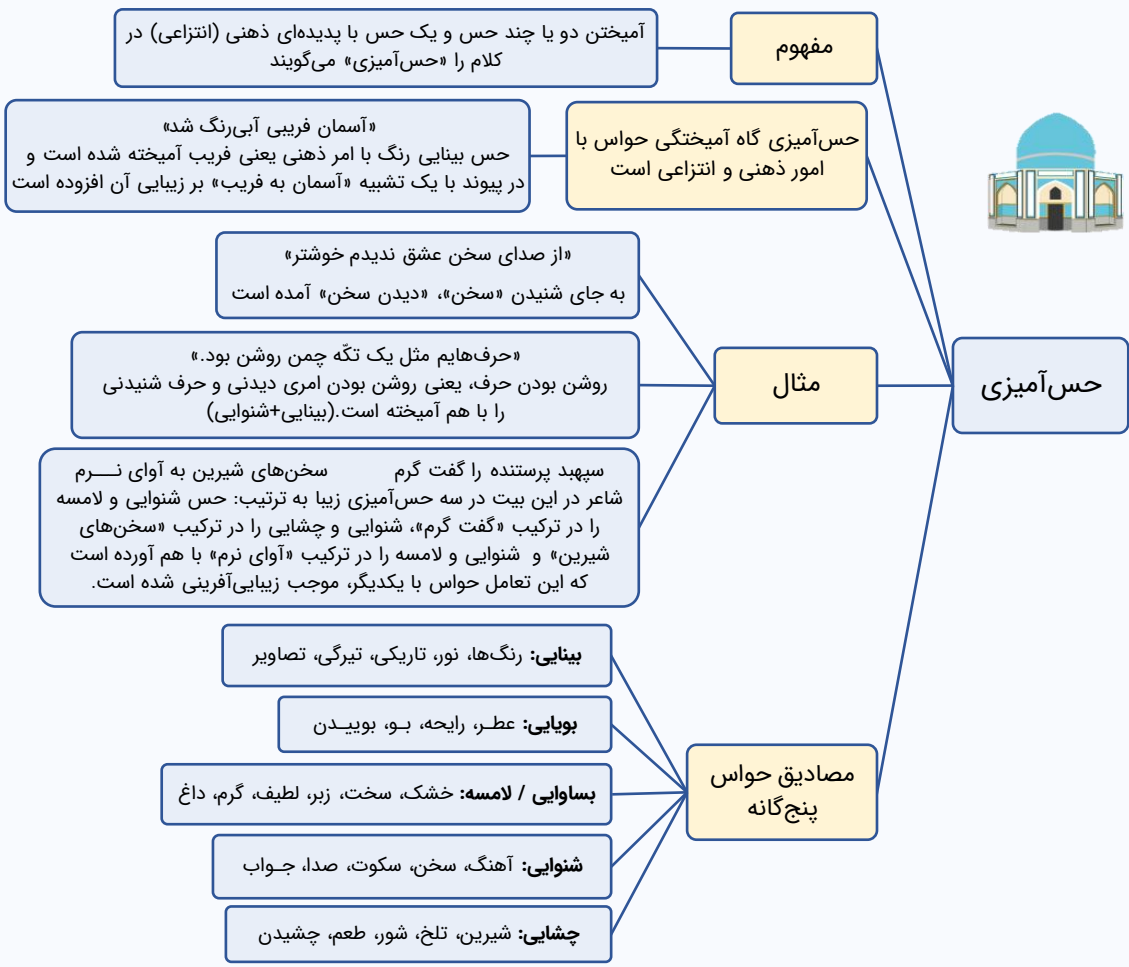
قلمرو ادبی (۵ نمره)

<p>۱</p>	<p>مصحح شو:</p> <p>الف) مورد «۱» یا وجه خدا اگر شودت منظر نظر (۵/۰)</p> <p>ب) مورد «۲» یا ای مسلم شرف به کجا می کنی نگاه (۵/۰)</p> <p>نقشه نهایی:</p> <p>از هشت قسمت یا موضوع کتاب‌های فارسی که در آزمون‌ها از آن‌ها سوال طراحی می‌شود، بخش «حفظ شعر» (شعرخوانی) تنها قسمتی است که جای سوالات آن کاملاً مشخص است؛ بنابراین پیشاپیش این شعرها را حفظ و یک نمرهٔ آن‌ها را برای خودتان ذخیره نمایید. به خاطر داشته باشید که موکول کردن این مهم به شب امتحان باعث افزایش فشار عصبی و تلف شدن وقت مطالعهٔ شما خواهد شد.</p> <p>در سال‌های گذشته در نوبت دوم و شهریور فقط از دو شعرخوانی نوبت دوم سوال طراحی می‌شد؛ اما امسال هر چهار شعر حفظی کتاب می‌تواند منبع سوالات حفظ شعر باشد و لازم است دانش‌آموزان هر چهار شعر را حفظ و یک نمره مربوط به آن را پیشاپیش به‌دست آورند.</p>	<p>۱۶</p>
<p>۰/۲۵</p>	<p>مصحح شو:</p> <p>مورد «پ» یا مثل درخت در شب باران</p> <p>بررسی دقیق‌تر:</p> <p>«دری به خانهٔ خورشید» از — سلمان هراتی</p> <p>«هوا را از من بگیر؛ خنده‌ات را نه!» از — پابلو نرودا شاعر شیلیایی</p> <p>«مثل درخت در شب باران» اثر — محمدرضا شفیعی کدکنی «م.سرشک»</p> <p>نقشه نهایی:</p> <p>سوالات تاریخ ادبیات عمدتاً از آثار و نام نویسنده یا شاعر که در پایان درس‌های اصلی، ستایش، نیایش، گنج حکمت، شعر خوانی و روان‌خوانی آمده است طراحی می‌شود. نکته‌ای که باید به آن توجه کنید این است که گاهی در کنار نام اثر و نویسنده اطلاعات دیگری از جمله تخلص شاعر یا نام مترجم و ... نیز آمده است و احتمال طرح سوال از آن‌ها وجود دارد.</p>	<p>۱۷</p>
<p>۰/۲۵</p>	<p>مصحح شو:</p> <p>غزل اجتماعی</p> <p>نقشه نهایی:</p> <p>ممکن است آثار و نویسندگان داخل متن درس‌ها (مثل درس ۸) یا مطالب تاریخی داخل کارگاه متن‌پژوهی (مثل درس ۳) نیز به عنوان سوال تاریخ ادبیات طراحی شود.</p>	<p>۱۸</p>

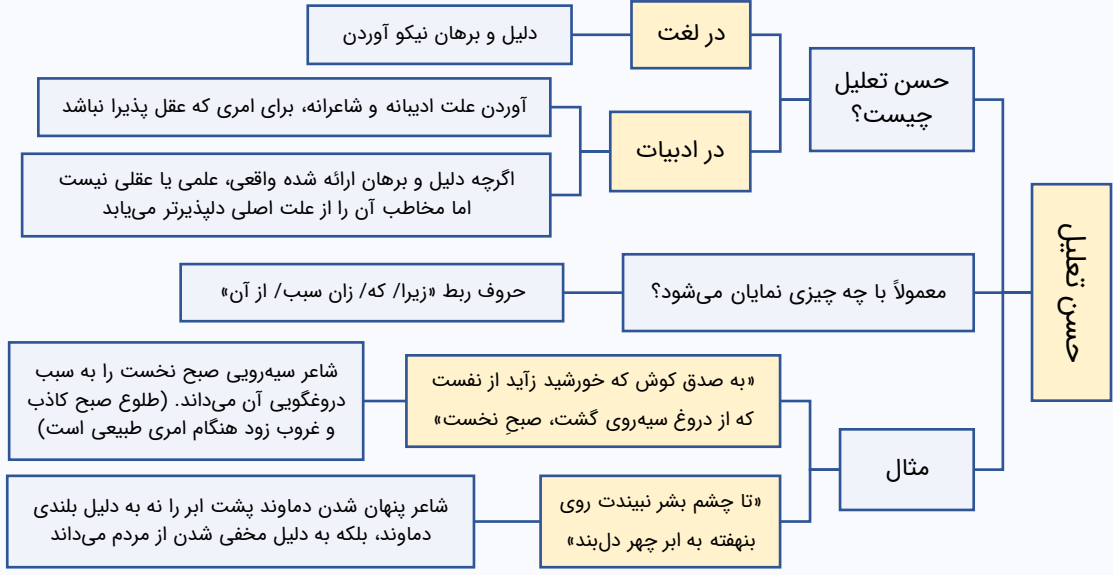
<p>۰/۵</p>	<p>مصاحح شو: ۱۹</p> <p>سانتاماریا: سید مهدی شجاعی (۰/۲۵)</p> <p>سندبادنامه: ظهیری سمرقندی (۰/۲۵)</p> <p>نقشه نهایی: </p> <p>کل مطالب تاریخ ادبیات هر پایه را می‌توان در یک صفحه جمع‌آوری کرد و از آنجا که این مبحث نیز مانند مباحث لغت و شعرخوانی یک نمره دارد، با یک مقایسه و حساب سرانگشتی به نظر می‌رسد که یادگیری این مبحث باید در اولویت قرار گیرد.</p>
<p>۰/۲۵</p>	<p>مصاحح شو: ۲۰</p> <p>زمینه ملی</p> <p>بررسی دقیق‌تر:</p> <p>در این بیت به این عقیده و باور اقوام ایرانی اشاره شده است که از نظر ایرانیان آتش، انسان گناهکار را می‌سوزاند، اما اگر کسی بی‌گناه باشد (مثل سیاوش) آتش آسیبی به او نمی‌رساند؛ بنابراین این بیت به زمینه ملی و میهنی حماسه مربوط می‌شود.</p> <p>زمینه‌های حماسه: </p> <p>«حماسه» در لغت به معنای دلآوری و شجاعت است و در اصطلاح ادبی، شعری است با این چهار ویژگی:</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 250px;"> <p>عناصر داستانی</p> <p>هر حماسه‌ای در بستری از حوادث شکل می‌گیرد</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 250px; margin-left: 20px;"> <p>حوادثی خارق‌العاده (خرق عادت)</p> <p>طرح حوادث، انسان‌ها و موجوداتی که با منطق عینی و تجربه علمی هم‌سازی (سازگاری) ندارند؛ نظیر وجود سیمرغ در شاهنامه</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 250px; margin-left: 20px;"> <p>عناصر قهرمانی</p> <p>شاعر حماسه‌سرا با بهره‌گیری از واژگان و زبان حماسی می‌کوشد انسانی را به تصویر بکشد که از نظر توانایی‌های جسمی و روحی از دیگران متمایز باشد</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 250px; margin-left: 20px;"> <p>عناصر قومی و ملی (ملی و میهنی)</p> <p>شاعر حماسه‌سرا بر آن است که اخلاق فردی و اجتماعی و عقاید فکری و مذهبی و سنتی یک ملت را در قالب حوادث قهرمانی و در زمینه‌ای از واقعیات به نمایش بگذارد</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 100px; margin-left: 20px; text-align: center;"> <p>زمینه‌های حماسه</p> </div> </div>
<p>۰/۵</p>	<p>مصاحح شو: ۲۱</p> <p>الف) حسن تعلیل (۰/۲۵)</p> <p>ب) حس آمیزی (۰/۲۵)</p> <p>نکته طلایی:</p> <p>مثال‌هایی از کاربرد «حس آمیزی» در منابع درسی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ لیک چنان خیره و خاموش ماند / کز همه شیرین‌سخنی گوش ماند (فارسی دهم) ← شیرین بودن سخن ◆ به ترانه‌های شیرین به بهانه‌های زرین / بکشید سوی خانه مه خوب خوش لقا را (فارسی یازدهم) ← شیرین بودن ترانه و زرین بودن بهانه ◆ طعن و ناسزای دشمنان را هرگز جواب تلخ نمی‌داد (فارسی یازدهم) ← تلخ بودن جواب ◆ به عالم افسانه‌ها / که آن همه پر رنگ و نگار و آن همه پران و نرم است / راه پیدا کردم. (فارسی یازدهم) ← پران و نرم بودن عالم افسانه‌ها ◆ زمزمه لطیف و سبک و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد (فارسی دوازدهم) ← لطیف و سبک و ملایم بودن زمزمه ◆ قهوه‌خانه گرم و روشن بود / همچون شرم ... (فارسی دوازدهم) ← گرم و روشن بودن شرم! <p>نکته طلایی:</p> <p>آرایه حس آمیزی دو نوع است:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ دو طرف حسی هستند، مانند سخن تلخ که هم سخن و هم تلخی با حواس پنج‌گانه قابل حس است. ◆ یک طرف حسی مانند «فراق تلخ» که یکی از طرف‌ها یعنی «فراق» قابل حس با حواس پنج‌گانه نبوده و انتزاعی (ذهنی) است.

نکته طلایی:

- در تشخیص آرایه حسن تعلیل، گاهی اوقات کاربرد نشانه‌هایی مثل «از آن»، «زان»، «مگر به معنی آیا»، «می‌دانی چرا» و ... به ما کمک می‌کنند.
- این آرایه در توصیف پدیده‌های طبیعت و توصیف چهره یار بسیار پرکاربرد است.
- مثال: شاعر می‌گوید «می‌دانی چرا لب یار سرخ است؟ می‌دانی چرا برگ در پاییز زرد می‌شود؟» و بعد برای آن‌ها پاسخ و دلیل ادبی مطرح می‌کند.

مورد «ب» یا «آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد»

بررسی دقیق تر:

درک اسلوب معادله در گزینه پ دشوار نیست؛ اما گزینه ب نیاز به توضیح دارد.

اسلوب معادله:

بیان مطلبی در دو عبارت مستقل، به نحوی که یکی از طرفین معادلی برای تأیید عبارت دیگر باشد؛ چنان که زیبایی آفرینی آن بر پایه شباهت باشد

معمولاً مفهومی ذهنی، در یک مصراع یا بیت و مفهومی محسوس، در مصراع دیگر برای تأیید آن می‌آید. (مفهومی یکسان با دو شیوه بیان)

هرگاه در ابیتی، شاعر بخواهد مصراعی را در حکم مصداقی برای مصراع دیگر بیاورد، به طوری که بتوان جای دو مصراع را عوض کرد یا میان آن دو علامت «=» گذاشت.

این ارتباط بر پایه تشبیه است. معمولاً ابتدا مصراع دوم و سپس مصراع اول، معنی می‌شود و میان دو مصراع در هنگام معنی کردن، واژه از عبارت «همان طوری که» ذکر می‌شود

مستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد «صائب»

در این بیت، مصراع دوم در حکم مصداقی برای مصراع اول است؛ به گونه‌ای که می‌توان جای دو مصراع را عوض کرد؛ در واقع شاعر بر پایه شباهت بین دو مصراع، ارتباط معنایی برقرار کرده است

یک مصراع حکم کلی و مصراع دیگر مثال

بین دو مصراع ربط دستوری یا حرف وابسته‌ساز (که / تا / و...) نباشد یا مصراع دوم ادامه معنای مصراع اول نباشد (حداقل یک مثال برای یک منظور در دو مصراع یافت شود).

بین دو مصراع رابطه شباهت (=همان طوری که/ همچنانکه) معنی‌دار وجود داشته باشد

مفهوم

مثال

شروط اصلی اسلوب معادله

آرایه اسلوب معادله

نقشه نهایی:

«اسلوب معادله» یکی از سؤالات پرتکرار در مبحث آرایه‌های ادبی آزمون‌های نهایی و حتی کنکور سراسری بوده است.

آرایه «سجع»

نکته طلایی:

مثال‌هایی از کاربرد «سجع» در منابع درسی:

♦ در بهشت از هزارگونه نعمت است و در قرآن از هزارگونه پند و حکمت است (فارسی دهم) ← نعمت و حکمت

♦ یوسف را از روی نیکو بند و زندان آمد و از خوی نیکو امر و فرمان آمد. (فارسی دهم) ← زندان و فرمان

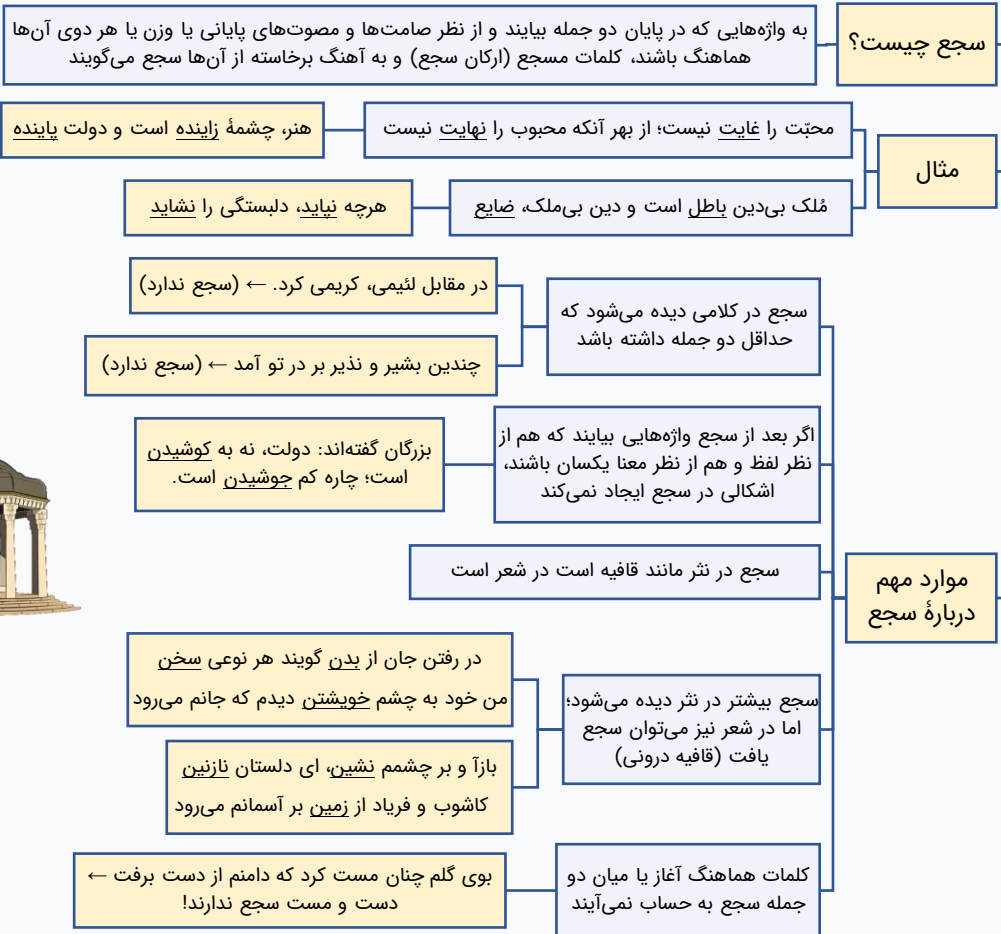
♦ در ایران آن روز دو دربار بود؛ دربار بزم و دربار رزم؛ بزم پدر و رزم پسر (فارسی یازدهم) ← بزم و رزم / پدر و پسر

♦ بدر در میدان او هلالی بودی و رستم به دستان او زالی. (فارسی یازدهم) ← هلالی و زالی

♦ علم در همه بابی لایق است و عالم در آن باب بر همه فایق. (فارسی یازدهم) ← لایق و فایق

♦ باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده. (فارسی دوازدهم) ← رسیده و کشیده

۰/۵

۲۴

مصحح شو:

الف) هوا نماد ← زندگی (یا پاسخ‌های مشابه دیگر) (۰/۲۵)

ب) گل نماد ← معشوق زمینی یا مجازی (زیبایی‌های ظاهری / زودگذر / مسائل مادی) (۰/۲۵)

نکته طلایی:

مثال‌هایی از کاربرد «نماد» در منابع درسی:

- ♦ تو را آب‌ها و خوشه‌ها و ستاره غروب نامیدم. (فارسی دهم) به ترتیب نماد: پاکي و حیات / نسل مبارزان و حاصلخیزی / امید
- ♦ گشت یکی چشمه ز سنگی جدا / غلغلن، چهره‌نما، تیز یا (فارسی دهم) نماد انسان‌های مغرور و پرهیاهو
- ♦ تو یک ساعت، چو افریدون به میدان باش، تا زان پس / به هر جانب که روی آری درفش کاویان بینی (فارسی یازدهم) نماد پیروزی
- ♦ ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد (فارسی دوازدهم)
- مرغ سحر نماد عاشق ظاهری و بی‌خبر از عشق / پروانه نماد عاشق واقعی
- ♦ بین آخر که آن پروانه خوش / چگونه می‌زند خود را به آتش (فارسی دوازدهم) پروانه نماد عاشق واقعی / آتش نماد معشوق
- ♦ آن جا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟ (فارسی دوازدهم)
- برزخ سرد: نماد و استعاره از ایران استبدادزده قبل از انقلاب / شب: نماد ظلم و ستم و خفقان
- ♦ بلبل گفت: «من گرفتار عشق گلم» (فارسی دوازدهم) بلبل نماد عاشقانی که گرفتار عشق‌های زمینی و مجازی هستند
- ♦ باز شکاری که شاهان او را روی شست می‌نشانند (فارسی دوازدهم) باز نماد عاشقان جاه و مقام و ثروت دنیایی
- ♦ نان را از من بگیر اگر می‌خواهی، / هوا را از من بگیر، اما / خنده‌ات را نه. / گل سرخ را از من بگیر. (فارسی دوازدهم)
- نان: نماد نعمت و برکت و لوازم زندگی / هوا: نماد زندگی و حیات / خنده: نماد سرزندگی و امید / گل سرخ: نماد: عشق و زیبایی

(ب) کنایه (۰/۲۵)

(الف) تشبیه (۰/۲۵)

بررسی دقیق‌تر:

(الف) در ترکیب «قبای سبز ورق» واژه «قبا» به معنی جامه و لباس است و ورق به معنی برگ درخت و سبز نیز صفت است. در این ترکیب برگ‌های سبز درخت به قبا تشبیه شده است.
(ب) «خون سردی» کنایه از آرامش است.

نکات طلایی:

- ۱) کنایه‌ها اغلب از چند واژه تشکیل می‌شوند که می‌توان آن‌ها را به شکل مصدری بیان کرد:
◇ دست به جیب بودن	◇ آب در هاون کوبیدن	◇ پشت دست را داغ کردن	◇ چند مرده حلاج بودن
◇ کمر بستن	◇ دل بستن	◇ سپر انداختن	◇ بور شدن
◇ چشم به راه بودن	◇ بازار شکستن	◇ موی شکافتن	◇ دامن‌کشان بر زمین راه رفتن
◇ دسته گل به آب دادن	◇ دست و پای خود را گم کردن	◇ تنگدست بودن	◇ افسارگسیخته بودن
◇ سماق مکیدن	◇ آب به غربال بردن		
- ۲) صفت‌های مرکب و صفت‌های جانشین اسم و صفت‌هایی که معنای ظاهری آن‌ها مدنظر نیست، کنایه به حساب می‌آیند:
◇ دل سوخته	◇ سیاه‌بخت
◇ پختگان (با پختگان گو این سخن)	◇ بیت‌الرب (کنایه از دل)
◇ جهان‌آفرین (کنایه از خداوند)	◇ سلطان بافندگان (کنایه از عنکبوت)
◇ امیرالمومنین (کنایه از امام علی)	◇ شاه عرب (کنایه از امام علی)
◇ سالار نو (بیامد به درگاه سالار نو)	

۰/۲۵

۲۶

مصحح شو:

الف) مورد «۳» یا استعاره (۰/۲۵) ب) مورد «۴» یا متناقض نما (۰/۲۵) پ) مورد «۲» یا مجاز (۰/۲۵)

بررسی دقیق‌تر:

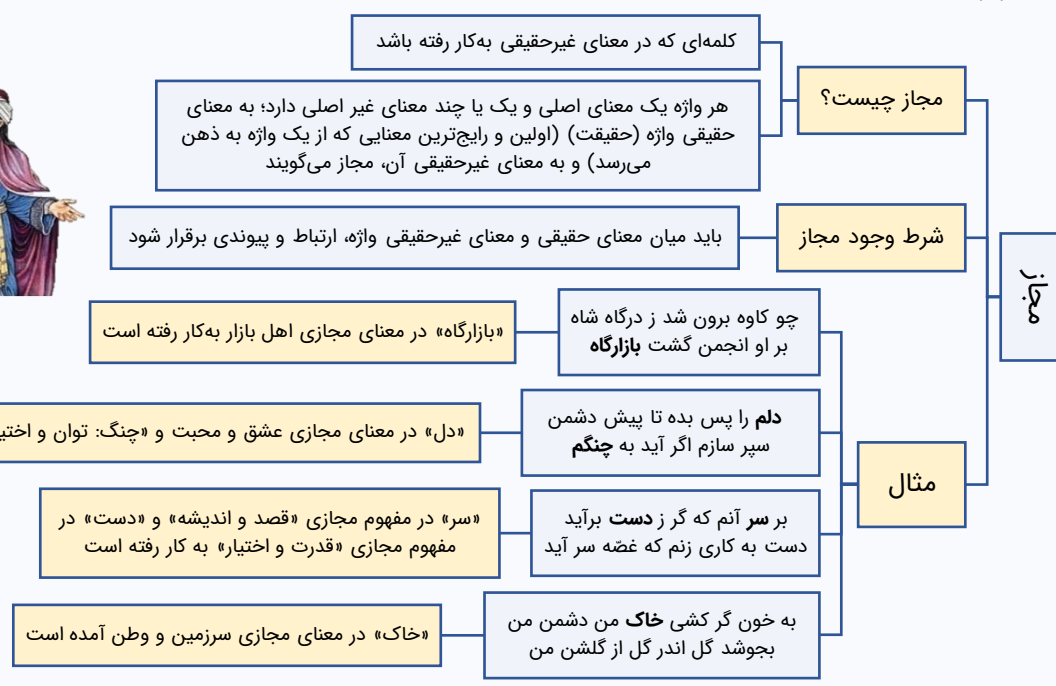
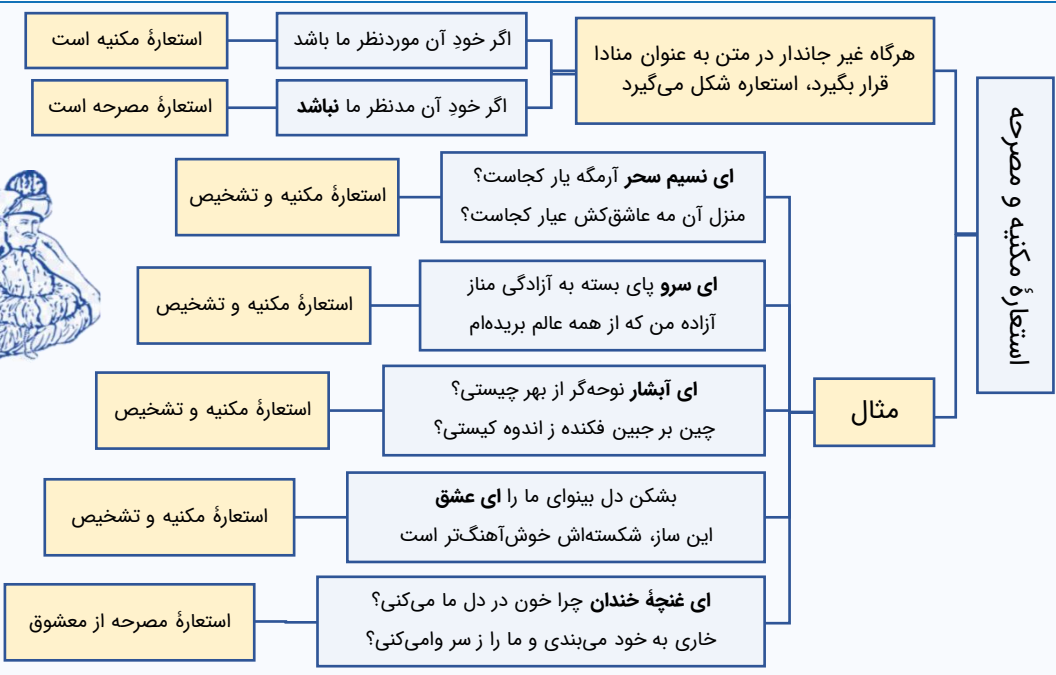
ب) سموم به معنی باد گرم و کشنده است؛ بنابراین وقتی صفت «سرد» را برای این واژه به کار می‌بریم آرایه متناقض نما (پارادوکس) به وجود می‌آید؛ مثال: «وجود حاضر غایب»

پ) درباره «بدحالان و خوش‌حالان» نیز باید گفت که «و» بین دو واژه (واو عطف) معمولاً مجاز می‌سازد؛ مخصوصاً اگر بین دو واژه متضاد آمده باشد؛ مثال: تویی رزاق هر پیدا و پنهان / تویی خلاق هر دانا و نادان پیدا و پنهان: تضاد و مجاز از همه مخلوقات / دانا و نادان: تضاد و مجاز از همه موجودات یا انسان‌ها.

استعاره مکنیه و مصرحه:

* این مطلب برای دانش‌آموزان رشته‌های تجربی و ریاضی، صرفاً برای یادگیری بیش‌تر و روشی برای شناخت وجود استعاره در یک متن است.

مجازهای پرکاربرد در زبان فارسی:

کلمه	معنی	کلمه	معنی
سر	فکر و اندیشه / قصد و آرزو / کل وجود	زر	سکه طلا
سینه	وجود و احساس	حلق	دهان
دل	احساس / میل / جرئت	چشم	نگاه
دست	اعمال و رفتار یا امکان و قدرت	حرف	سخن
زبان	سخن	در	موضوع
کف	دست	مجلس	حاضران
شمشیر	جنگ	جگر / زهره	جرئت
چمن	صحرا	خاک	سرزمین، مزار

قلمرو فکری (۸ نمره)

۰/۲۵	<p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>ویکتور هوگو</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p>متن این سوال از بخش پایانی درس «از پاریز تا پاریس» و در وصف ویکتور هوگو نویسنده مشهور فرانسوی است.</p> <p style="text-align: right;"> نقشه نهایی:</p> <p>♦ بخش درک مطلب «۴» نمره دارد. بیشتر سوالات این بخش از قلمرو فکری کارگاه متن‌پژوهی طراحی می‌شوند و از شما خواسته می‌شود که مفهوم یک بیت یا عبارت را بنویسید یا با بیت و عبارت دیگری مقایسه کنید. نوشتن مفهوم بیت یا عبارت فقط مختص ابیات قلمرو فکری نیست و ممکن است از ابیات قلمروهای ادبی و زبانی کارگاه متن‌پژوهی یا ابیات داخل درس (عمدتاً متن اصلی) نیز سوال درک مطلب داده شود.</p> <p>♦ ممکن است اسامی اشخاص، مکان‌ها و ... نیز پیام و مفهوم کلی یک درس نیز مورد سوال واقع شود؛ بنابراین لازم است علاوه بر مفهوم تک تک ابیات و عبارات متن درس‌ها و کارگاه متن‌پژوهی با اسامی اشخاص و مکان‌ها و ... و نیز روابط طولی درس و سیر داستان‌ها نیز آشنا باشید و خلاصه لازمه کسب نمره کامل این بخش، وابسته به مطالعه چند باره هر درس و تسلط کامل بر آن‌ها است.</p>	۲۷
۰/۲۵	<p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>وادی پنجم (یا وادی توحید)</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p>بیت «چشم بگشا به گلستان و بین / جلوه آب صاف در گل و خار» از «هاتف اصفهانی» است.</p> <p>چشم بگشا ← دقت کن (کنایه)</p> <p>گل و خار ← تضاد</p> <p>گل و خار ← مجاز از همه گیاهان یا کل وجود یک گل</p> <p>گل، خار، گلستان ← مراعات نظیر</p> <p>معنی: با دقت به باغ و گلزار نگاه کن و ببین که آب صاف و زلال چگونه در گل‌ها و گیاهان در رنگ‌های مختلفی نمایان شده است! مفهوم وحدت وجود / «آب» بدون رنگ منشأ همه رنگ‌های گل‌ها و گیاهان باغ است.</p>	۲۸
۰/۲۵	<p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>کهکشان راه شیری</p>	۲۹
۰/۲۵	<p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>بلندی (ارتفاع)</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p>تا واره‌ی^۱ از دم^۲ ستوران^۳ وین مردم نحس^۴ دیو مانند^۵</p> <p>با شیر سپهر^۶ بسته‌ای^۷ پیمان با اختر سعد^۸ کرده‌ای^۹ پیوند^{۱۰}</p> <p>(۱) واره‌ی: رها شوی</p> <p>(۲) دم: نفس، اینجا مجازاً صحبت یا هم‌صحبتی</p> <p>(۳) ستوران: جمع ستور؛ حیوانات چارپا خاصه اسب و خر، [اینجا استعاره از مردم غافل و نادان]</p> <p>(۴) نحس: شوم، بدیمن، بداختر</p> <p>(۵) دیومانند: شبیه دیو</p> <p>(۶) شیر سپهر: شیر آسمان، استعاره از «خورشید»، زیرا برج اسد خانه اوست.</p> <p>(۷) سعد: خوشبختی، متضاد نحس؛ (اختر سعد: سیاره مشتری است که به «سعد اکبر» مشهور است.)</p> <p>(۸) پیوند: وصلت، خویشاوندی، عهد و پیمان (هر دو مصراع کنایه از بلندی کوه دماوند)</p> <p>معنی: برای این که از هم‌صحبتی با انسان‌های حیوان‌صفت و پلید نجات‌یابی، به آسمان رفته و با خورشید پیمان دوستی بسته‌ای و با سیاره مشتری، که سعد اکبر است، همنشین شده‌ای! (دو بیت موقوف‌المعانی هستند و باید با هم خوانده شوند)</p> <p>مفهوم: مردم‌گریزی / وصف ارتفاع کوه دماوند</p>	۳۰

<p>۰/۵</p>	<p style="text-align: right;">۳۱</p> <p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>در هر دو بیت به دشواری‌های راه عشق اشاره شده است.</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p style="text-align: center;">نی حدیث^۱ راه پر خون^۲ می‌کند قصه‌های عشق مجنون^۳ می‌کند</p> <p>(۱) حدیث: سخن، خبر (۲) راه پر خون: کنایه از راه پرخطر عشق (۳) مجنون: نماد عاشقان</p> <p>معنی: نی، داستان راه پرخطر عشق را بیان می‌کند و از قصه‌های عشق افرادی چون مجنون، که سراسر درد و رنج است، سخن می‌گوید. مفهوم: دشوار و پرخطر بودن راه عشق / نی بازگوکننده حکایت عاشقان رنج‌کشیده و سختی‌های راه عشق است.</p> <p style="text-align: center;">شیرمردی^۱ باید^۲ این ره را^۳ شگرف^۴ زان که ره دور است و دریا^۵ ژرف^۶ ژرف</p> <p>(۱) شیرمرد: مرد دلیر و بی‌باک (۲) باید: لازم است (۳) این ره را: برای این راه (رای متممی) (۴) شگرف: قوی، نیرومند [«شگرف» صفت شیرمرد: شیرمردی شگرف] (۵) دریا: نماد و استعاره از مشکلات (۶) ژرف: عمیق [ژرف ژرف: بسیار عمیق، کنایه از مشکلات راه عشق]</p> <p>معنی: انسان نیرومند و شجاعی برای پیمودن این راه (راه عشق) لازم است؛ زیرا، این راه طولانی و مشکلات و خطرات آن بسیار است. مفهوم: دشوار و پرخطر بودن راه عشق / پیمودن راه دشوار عشق شایستگی می‌خواهد</p>
<p>۰/۵</p>	<p style="text-align: right;">۳۲</p> <p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>عشق جاودانی کهنه و قدیمی نمی‌شود (و سایر پاسخ‌های مشابه)</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p style="text-align: center;">هر روز باید ذکر^۱ واحد^۲ را مکرر^۳ بخوانم / و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: «که تو از آن منی، و من از آن تو»</p> <p>(۱) ذکر: یاد، ورد، ستایش (۲) واحد: یگانه، یکتا (۳) مکرر: تکرار شده</p> <p>معنی: من هر روز باید یک سخن را بارها تکرار کنم و این سخن قدیمی را؛ کهنه به حساب نیاورم؛ (و آن این است: «که تو برای من هستی و من برای تو» مفهوم: سخن عشق هرگز تکراری و کهنه نمی‌شود. / ازلی بودن عشق</p>
<p>۰/۵</p>	<p style="text-align: right;">۳۳</p> <p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>خنده معشوق برای عاشق نیروبخش (روحیه بخش / امید آفرین) است. (برای ادامه مبارزه به عاشق توان و روحیه می‌دهد)</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق‌تر:</p> <p style="text-align: center;">اگر دیدی، به ناگاه/ خون من بر سنگ فرش خیابان جاری ست^۱، / بخند؛ زیرا خنده تو/ برای دستان من، / شمشیری است آخته^۲</p> <p>(۱) خون من بر سنگ فرش خیابان جاری ست: زخمی و در حال مرگ هستم (کنایه) (۲) آخته: بیرون کشیده، برکشیده [آماده]</p> <p>معنی: اگر ناگهان دیدی که من زخمی هستم و توان مبارزه ندارم، باز هم بخند؛ زیرا، خنده تو مثل شمشیری آماده، به من توان و روحیه جنگیدن می‌دهد. مفهوم: نیروبخش بودن خنده معشوق برای عاشق / نیرومندی عشق</p>

<p>۰/۷۵</p>	<p style="text-align: right;">۳۴</p> <p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>الف) یاد نکردن (از معشوق) (۰/۲۵) ب) پیر (مرشد / مراد) (۰/۲۵) پ) خداوند (۰/۲۵)</p> <p style="text-align: right; color: red;">بررسی دقیق تر:</p> <p>ب) <u>همتم</u> بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نوسفرم (حافظ)</p> <p style="text-align: right;">همت: دعای خیر</p> <p style="text-align: right;">بدرقه: همراهی، مشایعت، مجاز از نگهبان، راهبر</p> <p style="text-align: right;">قدس: پاکی (طایر قدس: پرنده بهشتی، استعاره از پیر و مرشد)</p> <p style="text-align: right;">نوسفر: کنایه از بی تجربه</p> <p>معنی: ای پیر و مرشد! دعای خیرت را راهنما و نگهبان راه من کن؛ زیرا راه رسیدن به معشوق دراز است و من هم بی تجربه هستم.</p> <p>مفهوم: ضرورت بهره گیری از مرشد در راه عشق و عرفان / عنایت پیر و مرشد موجب کمال است / دشوار بودن راه عشق و عرفان</p> <p style="text-align: right;"> نقشه نهایی:</p> <p>دو قسمت از سه قسمت این سوال از ابیات کارگاه متن پژوهی انتخاب شده است. بنابراین دانستن این مطلب مهم است که ابیات و عبارات جدیدی که در کارگاه های متن پژوهی آمده اند با متن اصلی درس ها هیچ تفاوتی ندارند و طراحان می توانند برای طراحی سوالات لغت، املا و ... از این ابیات و عبارات استفاده کنند.</p>
<p>۰/۷۵</p>	<p style="text-align: right;">۳۵</p> <p style="text-align: right;"> مصحح شو:</p> <p>الف) مورد «۲» یا نقش ظرفیت وجودی افراد در تأثیر پذیری از عشق (۰/۲۵) ب) مورد «۴» یا شرط وصال ترک تعلقات است (۰/۲۵)</p> <p>پ) مورد «۳» یا فقط عاشق واقعی به بارگاه معشوق راه می یابد (۰/۲۵)</p> <p style="text-align: right;"> نقشه نهایی:</p> <p>ابیات و مطالب درس های ادبیات غنایی (مثل درس های ۶ و ۷) برای طرح سوال در بخش درک مطلب بسیار مورد توجه طراحان هستند.</p>

الف) جای آن نیست (درست نیست / اشتباه است) (۰/۲۵) که من دست شاهان (پست و مقام) را رها کنم. (۰/۲۵)

ب) یک از عارفان (۰/۲۵) در حالت تفکر عرفانی فرورفته بود (سخت مشغول کشف حقایق عرفانی بود). (۰/۲۵)

پ) بوی خوش وحی را (۰/۲۵) در محیط رازآلود آن دریافته است. (۰/۲۵)

ت) زمان زیادی طول می‌کشد تا برای این بدبخت‌ها (۰/۲۵) چنین فرصتی پیش آید. (۰/۲۵)

ث) آتشفشانی کن و روسری سفید برف (ناتوانی) را کنار بزن (۰/۲۵) و بر تخت قدرت بنشین و سررشتهٔ امور را در دست بگیر. (۰/۲۵)

ج) سرانجام کیکاووس گفت: نه دل (خاطر) من از این دو نفر آسوده می‌شود (۰/۲۵) و نه روح آرامش می‌گیرد (اضطراب و نگرانی من برطرف نمی‌شود) (۰/۲۵)

چ) هر کس بتواند به معشوق حقیقی (خدا) نزدیک شود و با او ارتباط برقرار کند؛ (۰/۲۵) هرگز به خاطر چیزهای کوچک از او غافل نمی‌شود. (۰/۲۵)

ح) هر ملتی (کشوری) که انسان‌های نویسنده، اندیشمند و روشنفکر نداشته باشد، (۰/۲۵) به مرور زمان فراموش و حذف خواهد شد. (۰/۲۵)

راهنمای مصحح: در تصحیح معنی شعر و نثر: با توجه به بارم هر مورد لازم است به واژه‌های ویژه‌ای که در آن شعر یا نثر ارائه شده، توجه گردد، اگر موردی (۰/۲۵) نمره داشته باشد، پس یک واژهٔ خاص در آن صورت سؤال برای طراح مدنظر بوده، یا (۰/۵) نمره (دو واژه).

نقشهٔ نهایی:

این بخش (معنی و مفهوم) ۴ نمره دارد؛ دو نمره شعر و دو نمره نثر.

کارهایی که باید در پاسخگویی به سوالات این بخش انجام دهید، عبارتند از:

◆ واژه‌های دشوار و اصطلاحات ادبی را به شکل ساده بنویسید (معنی کنید)

◆ اجزای جمله را مطابق زبان معیار مرتب کنید (نهاد اول، فعل آخر و ...)

◆ دقت کنید که جمله‌هایی که می‌نویسید ساده و روان باشند

با توجه به این که در پاسخ‌دهی به این بخش شما هم‌زمان باید چند کار را انجام دهید و احتمال دارد نتوانید مقدار فضای هر پاسخ را پیش‌بینی کنید یا این که پاسخ‌هایتان خط‌خورده و کتیف شوند، بهتر است قبل از نوشتن پاسخ‌های این بخش در پاسخ‌برگ، آن را در جای دیگر پیش‌نویس کنید.